

บทความวิจัย (Research Article)

แนวทางในการพัฒนาศักยภาพและกระบวนการตัดสินใจยอมรับระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

A Guidelines for Development of Potentials and Decision Making Process of Accepting the Career Cost Accounting System of Pineapple Growers in Prachuap Khiri Khan Province

พิมพ์วิมล มณีวงศ์* และสุภาวดี มณีวงศ์
Pimpavee Maneewong* and Supawadi Maniwong

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) แนวทางในการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินการเพาะปลูกสับปะรด 2) วัดระดับความพร้อมในการใช้งานระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ 3) วัดระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการทางด้านการเกษตร และ 4) กระบวนการตัดสินใจยอมรับระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้วยการคัดเลือกแบบเจาะจง จากเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 5 กลุ่ม 30 ครัวเรือน แบ่งเป็นประธานและรองประธานวิสาหกิจชุมชน 10 คน กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวน 20 คน เครื่องมือทางการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) แนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน และควรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และควรรวมตัวกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งและสร้างอำนาจต่อรองต่อผู้บริโภค 2) ระดับความพร้อมในการใช้งานระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง 3) ระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการทางด้านการเกษตรอยู่ในระดับมาก และ 4) กระบวนการตัดสินใจยอมรับระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การพิจารณาความมีประโยชน์ในการใช้งาน ความง่ายในการใช้งาน ปัญหาและอุปสรรค และนำไปสู่การตัดสินใจยอมรับระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ การใช้งานระบบบัญชี ต้นทุนประกอบอาชีพ เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด

Abstract

This research aims 1) to study guidelines for development of pineapple plantation potential, 2) to measure the level of readiness in using the cost accounting system in the career, 3) to measure the knowledge and understanding of agricultural management processes, and 4) to study the

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ กรุงเทพฯ 10100

Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Bangkok 10100

*Corresponding author; email: pimpavee.man@rmutr.ac.th

(Received: 15 October 2020; Revised: 16 February 2021; Accepted: 3 March 2021)

DOI: <https://doi.org/10.14456/psruhss.2022.54>

decision-making process for accepting the cost accounting system in the career. Data was collected from pineapple growers in Prachuap Khiri Khan Province with specific selection from the network of pineapple growers in Prachuap Khiri Khan Province, consisting of 5 groups; 30 households which are divided into 10 community presidents and vice presidents, 20 pineapple growers and community enterprise group members. The research instruments were the interviewing and the test forms. Data was analyzed by using the content analysis, percentage, mean, and standard deviation. The results of the study revealed that 1) guidelines and knowledge for the potential development of pineapple growers should be shared in the groups. There should be the cooperation with relevant agencies and the groups should gather to strengthen and create bargaining power of suppliers. 2) The level of readiness in using the cost accounting system is at the medium level. 3) The level of knowledge and understanding of agricultural management processes is at the high level. And 4) the decision-making process for accepting the cost accounting system in the career consists of 4 steps which are the usefulness of the usage, ease of use and barriers which lead to the decision for accepting the cost accounting system in the career.

Keywords: Potential development, Accounting system usage, Career cost, Pineapple growers

บทนำ

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 3,979,762.50 ไร่ แยกเป็นพื้นที่ตามการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร 1,913,967 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 48.09 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อปลูกไม้ผลไม่ยืนต้น มากที่สุด จำนวน 962,208 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 50.23 ของพื้นที่ตามการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร รองลงมาคือ พืชไร่ มีพื้นที่ปลูก 595,028 ไร่ และพื้นที่การเกษตรอื่น จำนวน 277,482 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.06 และ 14.50 ตามลำดับ จำนวนเกษตรกร 58,205ครัวเรือน (รายงานภาวะการผลิตพืช จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2558 : 18)

สถานการณ์ในปัจจุบัน การผลิตสับปะรดปี 2558-2562 ผลผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.78 ต่อปี จากผลผลิต 28.05 ล้านตัน ในปี 2558 เพิ่มขึ้นเป็น 28.60 ล้านตัน ในปี 2562 แต่สำหรับผลผลิตในปี 2562 ลดลงจาก 29.40 ล้านตัน ของปี 2561 ร้อยละ 2.72 เนื่องจากสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิต (สำนักงานวิจัยการเกษตร, 2562 : 103) และปริมาณและมูลค่าการส่งออกในปี 2558-2562 มีมูลค่าลดลงร้อยละ 4.63 และร้อยละ 9.76 ต่อปีตามลำดับ (สำนักงานวิจัยการเกษตร, 2562 : 104) ส่งผลให้เกษตรกรแบกรับผลกระทบที่เกิดจากสภาพแวดล้อมที่ควบคุมไม่ได้ จึงนำมาซึ่งประเด็นการหาแนวทางในการลดต้นทุนทางการเกษตรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดสามารถบริหารจัดการและควบคุมได้

ภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันภาคการเกษตรยังต้องประสบปัญหาต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น สาเหตุหลักประการหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาความยากจนเกิดจากการที่เกษตรกรไม่มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย และการวางแผนการใช้จ่ายเงิน จึงทำให้ไม่ทราบว่าการประกอบอาชีพมีต้นทุน ผลตอบแทนการผลิตเท่าใด มีกำไรหรือขาดทุน จึงส่งผลกระทบต่อเกษตรกร (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2563 : ออนไลน์) การบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพจัดทำเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน อยู่ดีมีสุข มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม สามารถนำบัญชีที่จัดทำเป็นกระจกส่งนำทางชีวิตและครอบครัว โดยเฉพาะการทำบัญชีเพื่อนำไปลงทุน การวางแผนในการผลิตและเพาะปลูก เพื่อให้รู้ต้นทุนการผลิตที่แท้จริง รวมทั้งจะได้วาง

แผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ซึ่งนำมาสู่การพัฒนาระบบเศรษฐกิจของฐานรากให้มีความมั่นคง (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2563 : ออนไลน์)

วิสาหกิจชุมชนเป็นแนวทางหนึ่งในการยกระดับรายได้ชีวิตความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของชาวบ้าน หรือเกษตรกรในชนบทที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศแต่เป็นกลุ่มคนที่ยากจนที่สุดของประเทศหากกลุ่มชาวบ้านหรือกลุ่มเกษตรกรเหล่านี้มีรายได้สูงขึ้นจะส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศโดยในการประกอบวิสาหกิจชุมชนควรมุ่งเน้นสร้างความเข้มแข็งของชุมชนส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัตถุดิบในชุมชนโดยคนในชุมชนเพื่อคนในชุมชน ถือได้ว่าวิสาหกิจชุมชนนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรของชุมชน แปลงมาเป็นรายได้ทำมาหากินในที่ของตนเอง (ขวัญฤดี ต้นตระกูล, 2551 : 57) ผ่านการเข้าใจในศักยภาพวิสาหกิจชุมชนและการค้นพบแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องเริ่มจากการสร้างฐานรากที่แข็งแกร่งในความเป็นผู้ประกอบการให้กับวิสาหกิจชุมชน และปัจจัยกำหนดความสำเร็จของการจัดการธุรกิจชุมชน (ธนวิทย์ บัวผ่าย, 2553 : ออนไลน์) ได้แก่ 1) ความเข้าใจในธุรกิจของสมาชิก 2) ความต้องการและเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน 3) เงินทุนและการบริหารเงินทุน 4) ทรัพยากรบุคคล และ 5) การมีส่วนร่วมของชุมชนโดยที่สมาชิกควรมี 4 ร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาศักยภาพและกระบวนการตัดสินใจยอมรับระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผ่านกระบวนการลงความเห็นร่วมกันด้วยการจัดการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร เพื่อชี้ให้เห็นว่าการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพสามารถนำข้อมูลทางบัญชีที่ได้ไปใช้ในการวางแผนการประกอบอาชีพ ส่งผลให้มีความเข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกัน พึ่งพาตนเองได้

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินการเพาะปลูกสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. วัดระดับความพร้อมในการใช้งานระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. วัดระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการทางด้านการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
4. ศึกษากระบวนการตัดสินใจยอมรับระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการตนเองและศักยภาพของชุมชน

แนวคิดและหลักการสำคัญของแนวคิดการจัดการตนเองของชุมชนเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนในยุคแห่งการปลดปล่อย (Liberation) ซึ่งเป็นยุคที่ให้อิสระกับประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการตนเองของชุมชนมากกว่ายุคก่อน ๆ โดยในยุคปลดปล่อยนี้เน้นให้ประชาชนได้คิดตัดสินใจในทรัพยากรของชุมชน ดังนั้น การให้นิยามความหมายของการจัดการตนเองที่จะเกิดขึ้นได้ ต้องมีความเชื่อพื้นฐานว่าตนเองนั้นสามารถจัดการตนได้ ซึ่งการจัดการตนเองเป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ที่ถูกจัดขึ้นภายใต้กฎเกณฑ์ของตนเอง โดยไม่ได้ถูกกำหนดจากภายนอกแต่ถูกสร้างสรรค์จากภายในเอง (โกวิทย์ พวงงาม, 2553: 50-55) ผ่านลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง 4 ประการ ได้แก่ 1) เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ทุกคนในชุมชนร่วมเรียนรู้ ชุมชนนั้นจะรู้ทันข่าวเศรษฐกิจ สังคมการเมือง รวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้ อยู่เสมอ 2) เป็นชุมชนที่รู้จักการจัดการตัวเอง (Community Management)

ด้วยกิจกรรมสำคัญ 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดกระบวนการขององค์กรของตนเอง การลงมือปฏิบัติตามแผน 3) เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) อาจแสดงถึงความรักต่อชุมชนความรู้สึกเป็นเจ้าของ ห่วงแทน มีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน 4) เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ (Peaceful) คนมีคุณภาพและคุณธรรม (กองบรรณาธิการ สำนักมาตรฐานการศึกษา, 2545: 74-78) ด้วยความร่วมมือจากบุคคลสามฝ่าย (ประยูร อิมิวัตร และคณะ, 2561: 173-193) ได้แก่ ผู้นำในชุมชน ข้าราชการในพื้นที่และประชาชนร่วมเสวนารวมความคิด ร่วมกำหนดวิธีการ และร่วมหาข้อสรุปร่วมกันอย่างสันติวิธี และดำเนินนวัตกรรมจัดการชุมชน ได้ริเริ่มขับเคลื่อนเพื่อสร้าง“ธรรมนูญประชาชน” ซึ่งเป็นผลผลิตทางความคิด กระบวนการ ความร่วมมือจากหลายฝ่าย แสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน เป็นตัวขับเคลื่อนเป็นกฎเกณฑ์และกติการ่วมกันของชุมชน เพราะชุมชนมีความเชื่อว่าชุมชนจะเข้มแข็งได้ก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชนด้วยกันเองที่จะทำการกำหนดทิศทางการพัฒนา การจัดการตนเอง การสาธารณสุขพื้นฐาน การอยู่อาศัยร่วมกัน การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน รวมถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นของชุมชนท้องถิ่น

การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน

แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการจัดการการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแบบพึ่งตนเอง (จันทร์แรม เรือนแป้น และดวงกมล อัครมาศ, 2555) สิ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ความสามารถในการจัดการการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแบบพึ่งตนเองของชุมชนมี 7 ประการ ได้แก่ 1) ศักยภาพของผู้นำชุมชน 2) ความสัมพันธ์ภายในชุมชน 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชน 4) ฐานทรัพยากรในชุมชน 5) การรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชน 6) การมีค่านิยมพึ่งตนเอง และ 7) ความสัมพันธ์ภายนอกชุมชน ประกอบกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของคนในชุมชน (ไพศาล เนาวะวาทอง, 2551) ซึ่งจากในอดีตชุมชนได้รับผลกระทบและประสบปัญหาความยากจน จากผลดังกล่าวทำให้ผู้นำชุมชนเกิดความคิดในการรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาความเป็นอยู่เพื่อให้คนในชุมชนได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและเริ่มมีการพัฒนาเป็นลำดับขั้นมาเรื่อยๆ โดยยึดตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผลจากการดำเนินตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็ทำให้ปัจจุบันชุมชนกลายเป็นชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนได้

การบัญชีการวางแผนทางการเงิน

การจัดทำบัญชีถือเป็นเครื่องมือสำคัญ อันนำไปสู่การบริหารจัดการทางการเงินและการออมของครอบครัว ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือรับรู้รายได้ รู้รายจ่าย รู้กำไร รู้ขาดทุน รู้ถึงการใช้จ่ายอย่างไรก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2548 : 2) พัฒนาไปสู่การจัดทำแผนการเงิน แผนวิสาหกิจชุมชน แผนการตลาด หลังจากนั้นชุมชนจึงนำไปสู่การปฏิบัติ โดยมีประโยชน์คือ ทำให้ทราบรายรับ รายจ่าย และหนี้สินของครัวเรือนทำให้ทราบว่าจำนวนเงินคงเหลือของครัวเรือนเท่าใดในแต่ละวัน และนำข้อมูลมาใช้ในการบริหารจัดการการเงิน (นภาพร ลิขิตวงศ์จร, 2550) ผ่านการจัดการความรู้ทางบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้ชุมชนลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและมีเงินออมมากขึ้น แต่ชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้บันทึกบัญชีครัวเรือนเพราะขาดความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือน (วาริพิน มงคลสมัย, 2551) และปัจจัยที่ส่งผลกระทบมากต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน คือ ปัจจัยด้านความร่วมมือของสมาชิกในครอบครัว สิ่งที่น่าสนใจคือข้อเสนอแนะที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้สมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวได้รับการอบรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือในการทำบัญชีครัวเรือน (ศิริประภา ศรีวิโรจน์, 2553)

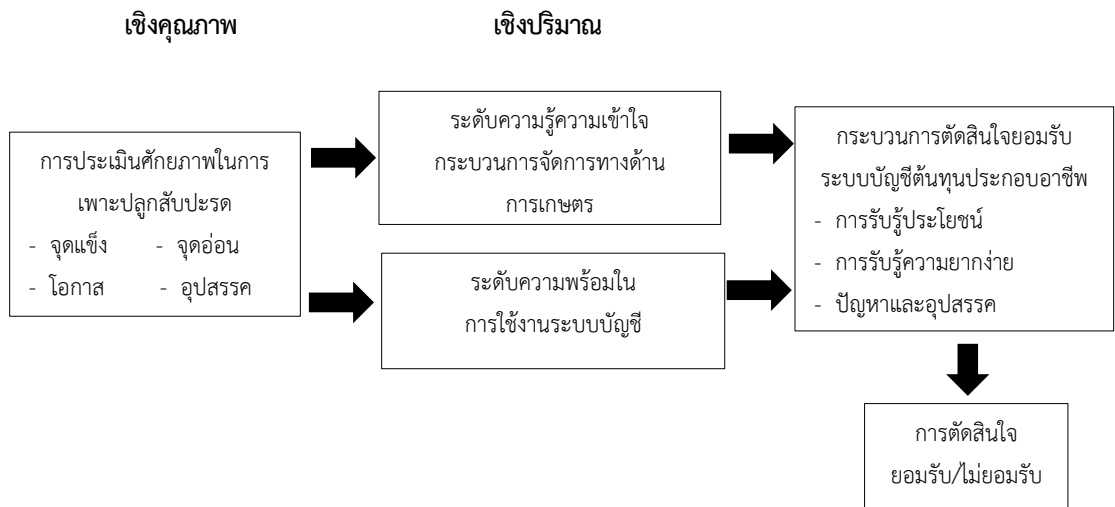
ความรู้ความเข้าใจและความพร้อมในการใช้งานระบบบัญชี

ระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ คือ ระบบการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ใช้ในเพาะปลูก รวมถึงเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสามารถเสนอข้อมูลที่จำเป็นเพื่อใช้ในการตัดสินใจ และวางแผนการเพาะปลูกในปีถัดไปและเสนอข้อมูลแก่บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัญชี

ต้นทุนการปลูกสับปะรด เพื่อนำมาวางแผนการเพาะปลูก และนำมาสู่การบริหารจัดการต้นทุนการผลิตในปีถัดไปได้ ทั้งนี้ การประกอบธุรกิจในปัจจุบันมีการแข่งขันกันค่อนข้างสูง รวมถึงการขยายตัวทางธุรกิจ ทำให้ผู้ประกอบการมีความจำเป็นต้องได้รับข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว ถูกต้อง และทันเหตุการณ์ เพื่อสามารถที่จะเสนอข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในระบบบัญชีที่ดีจะสามารถช่วยลดความเสี่ยงลงได้และยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกษตรกรมั่นใจได้ว่าการบริหารงานหรือการวางแผนการปลูกสับปะรดปีถัดไปจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (กิรณียีสุนแซม, 2562 : 5) และสิ่งสำคัญนอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจที่ดีของบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพแล้ว สิ่งสำคัญคือ เกษตรกรจะต้องมีความพร้อมในการใช้งานระบบบัญชี สามารถนำเอาความรู้ด้านบัญชีนั้น มาประยุกต์ใช้จริงและถือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อการเปรียบเทียบผลผลิตและต้นทุนการผลิตผ่านแนวทางการการตัดสินใจยอมรับการใช้งานระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ (พิมพ์ปวีณ์ มะณีวงศ์, 2563 : 69) เกษตรกรมีการพิจารณาจากปัญหาและอุปสรรคตลอดจนความยากหรือง่ายในการใช้งานระบบบัญชี เปรียบเทียบกับประโยชน์ในการใช้งานระบบบัญชี นำมาสู่การตัดสินใจยอมรับหรือไม่ยอมรับการใช้งานระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ศักยภาพของกระบวนการผลิตและระดับความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีของเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผ่าน 1) การประเมินศักยภาพในการเพาะปลูกสับปะรดของกลุ่มเกษตรกรด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปและสภาพแวดล้อมในชุมชนของกลุ่มเกษตรกร ผ่านการนำ SWOT Analysis มาเป็นเครื่องมือในการใช้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมซึ่งเป็นมิติหนึ่งในการประเมินศักยภาพโดยการพิจารณาจากปัจจัยภายในจากตัวแบบ 7S วิเคราะห์ปัจจัยภายในจากตัวแบบ 7S ตามแนวคิดของ Waterman, Peters & Phillips (1980, 17) ไดแก บุคลากร (Staff) ทักษะ (Skill) รูปแบบบริหารจัดการ (Style) ค่านิยมร่วมกัน (Shared Value) โครงสร้างองค์กร (Structure) ระบบ (System) และกลยุทธ์ (Strategy) และการพิจารณาปัจจัยภายนอกโดยใช้ PEST Analysis ตามแนวคิดของ Kaplan & Norton (2008, 75-85) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยทางด้านนโยบาย และการเมือง (Politics) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ (Economics) ปัจจัยทางด้านสังคม (Social) และปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี (Technologies) เมื่อได้ข้อมูลปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกซึ่งนำมาสู่แนวทางในการพิจารณาหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค แล้วนำประเด็นดังกล่าวมาจัดทำ SWOT MATRIX เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมสู่เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) หลักการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและพบจุดอ่อนของกลุ่มเกษตรกรผ่านปัจจัยเหล่านั้น ได้มาการสรุปประเด็นเพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพผ่านการวัดระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการทางด้านการเกษตรของเกษตรกรว่ามีการดำเนินการเพาะปลูกสับปะรดอย่างไร มีกระบวนการบริหารจัดการด้านเวลาและเครื่องมืออย่างไร เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับใด นำไปสู่การวางแผนด้านการเงิน 3) หากมีการนำทักษะด้านบัญชีให้กลุ่มเกษตรกรได้ทดลองบันทึกต้นทุนการปลูกสับปะรดตามรูปแบบที่เคยทำมาอย่างต่อเนื่อง เปรียบเทียบกับการบันทึกบัญชีตามหลักการบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ เกษตรกรมีความรู้ในระดับใด และเมื่อได้ทดลองจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพอย่างง่ายแล้ว เกษตรกรมีความพร้อมในการใช้งานระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพอย่างไร มีกระบวนการตัดสินใจอย่างไร ยอมรับหรือไม่ยอมรับบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research – PAR) โดยการดำเนินงานใช้แบบทดสอบ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อย อีกทั้งการสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการลงมือปฏิบัติตามหลักวงจร P-D-C-A การดำเนินกิจกรรมเพื่อการขับเคลื่อนในระดับครัวเรือนของสมาชิกในชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข รายละเอียดดังนี้

กลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง นักวิจัยได้คัดเลือกเครือข่ายเกษตรกรผู้สับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 5 กลุ่ม 30 ครัวเรือน คัดเลือกเป็น Best practice (ประเมินประสิทธิภาพโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด กลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2563) โดยทำการจัดสนทนากลุ่ม Focus group จาก Best practice ที่ได้รับการคัดเลือก เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพและการเตรียมความพร้อมในการใช้งานระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนโดยเชิญกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด ตัวแทนวิสาหกิจชุมชน ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงผสมจะใช้ 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และกรอบสำหรับการสนทนากลุ่ม Focus Group Discussion ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ผลการวิจัยด้วยกรอบของ SWOT พร้อมกับการระดมความเห็นของผู้เข้าสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพและการเตรียมความพร้อมในการใช้งานระบบบัญชี และ 2) แบบทดสอบวัดระดับความพร้อมและความรู้ความเข้าใจในการใช้งานระบบบัญชี

การเก็บรวบรวมข้อมูล งานวิจัยนี้เป็นการเก็บข้อมูลเชิงผสม ผู้วิจัยได้แต่งตั้งผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 5 คนเพื่อช่วยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ประชุมเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ช่วยนักวิจัย และดำเนินการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

ระยะที่ 1 เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์ ผ่านการวิเคราะห์ศักยภาพการจัดการตลาดโดยใช้แนวคิดของ SWOT มาใช้ในการวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการจัดการของกลุ่ม จับประเด็นสำคัญเพื่อนำมาเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยไปปรับปรุงและแก้ไขให้มีการ

พัฒนาศักยภาพและการเตรียมความพร้อมในการใช้งานระบบบัญชีที่ดีขึ้นผ่านการสนทนากลุ่ม Focus Group Discussion

ระยะที่ 2 เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณผ่านกระบวนการวัดระดับความรู้ความเข้าใจของกลุ่มเกษตรกรด้วยการทำแบบทดสอบและมาวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างกลุ่มเกษตรกร ผ่านการแชร์กระบวนการหรือเทคนิคการเพาะปลูกและการวางแผนการเพาะปลูก รวมถึงการคำนึงถึงการลงทุนในเครื่องจักรและอุปกรณ์

ระยะที่ 3 เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณผ่านกระบวนการวัดความพร้อมและความรู้ความเข้าใจในการใช้งานระบบบัญชีด้วยการทำแบบสอบถามความรู้ด้านการบัญชีในเบื้องต้น สู่การบันทึกบัญชีอย่างง่าย เพื่อเป็นแนวทางในการอภิปรายเรื่องของการบริหารจัดการต้นทุน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เชิงเนื้อหา จากการสัมภาษณ์ผ่านการสนทนากลุ่มผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ จัดกลุ่มประเด็นข้อความ (Word Grouping) จากการสนทนากลุ่ม ทำการอธิบายขยายความ (Explanation) โดยเรียบเรียงถ้อยคำขึ้นใหม่จากข้อมูลจากผู้สนทนากลุ่มให้มาทำการตีความ (Interpretation) บางประโยคหรือบางถ้อยคำที่ผู้สนทนากลุ่มให้มาจำเป็นต้องตีความหรือแปลความหมายแฝง ผู้วิจัยก็จะทำการตีความถ้อยคำดังกล่าวโดยอาศัยบริบทของการสนทนา มาสนับสนุนการตีความและพรรณนาความ (Description) เป็นการร้อยเรียงถ้อยคำ

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาของแบบทดสอบ ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พรรณนาเชื่อมโยงแต่ละเนื้อหาหรือเหตุการณ์ให้เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน วิเคราะห์แนวโน้มความสำเร็จของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด (Porter, 1980) และสรุปผลนำเสนอ

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินศักยภาพของชุมชน จากการศึกษาและประเมินข้อมูลของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดจากการกระบวนการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) พบประเด็นสำคัญได้แก่

เกษตรกรกลุ่ม 1 ให้ข้อมูลว่า “เกษตรกรยังไม่ได้มีการดำเนินการจัดทำบัญชีอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ยังไม่สามารถรับรู้ต้นทุนที่แท้จริงจากการปลูกสับปะรดเท่าที่ควร”

เกษตรกรกลุ่ม 2 ให้ข้อมูลว่า “หากเกษตรกรมีการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพจะทำให้สามารถรับรู้ต้นทุนการผลิตได้อย่างถูกต้องและก่อให้เกิดแนวทางการบริหารจัดการทางด้านต้นทุนได้ดียิ่งขึ้น”

เกษตรกรกลุ่ม 3 ให้ข้อมูลว่า “การจัดทำบัญชีจะช่วยให้เกิดการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและนำมาสู่การวางแผนทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

เกษตรกรกลุ่ม 4 ให้ข้อมูลว่า “อยากต่อยอดการปลูกสับปะรดด้วยการแปรรูปสินค้าการเกษตรและก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มด้านการจำหน่ายและส่งต่อผลผลิตทางการเกษตร เช่น เป็นของฝาก หรืออาหารเบรก”

วิสาหกิจแปรรูปสับปะรดกลุ่ม 5 ให้ข้อมูลว่า “กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดควรมีการประสานงานและสร้างเครือข่ายร่วมกัน เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่มีการเชื่อมโยงกันตลอดกระบวนการผลิตและสามารถก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มซึ่งกันและกันได้”

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นนำมาประกอบรวมกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อนำเอาข้อมูลดังกล่าวมาประกอบในการพิจารณา ร่วมกันในการวางแผนพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด สามารถสรุปได้ดังนี้

จุดแข็งคือ (Strengths) ในเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดมีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการเพาะปลูกและการผลิตสับปะรดหวาน มีความได้เปรียบในเรื่องของสายพันธุ์สับปะรด สินค้าของกลุ่มวิสาหกิจเป็นที่ต้องการของตลาด และเป็นผลผลิตที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อีกทั้งกลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็งและความร่วมมือกันอย่างจริงจัง

จุดอ่อน (Weakness) สมาชิกในเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาค่อนข้างน้อย มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนค่อนข้างต่ำ มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นด้านการพึ่งพาตนเองเป็นหลักและมีพฤติกรรมที่ดีในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในบางครั้งเท่านั้น ความรู้ทางด้านการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่ในชุมชนยังทำการเกษตรเชิงเดี่ยวเน้นการผลิตพืชผลทางการเกษตรเพื่อจำหน่ายสู่ท้องตลาด ผลตอบแทนทางด้านการผลิตสินค้าเกษตรต่ำ แต่กลับมีต้นทุนการผลิตทางด้านการเกษตรที่สูงขึ้น รวมถึงผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้รับการยอมรับจากลูกค้าและนักท่องเที่ยว

โอกาส (Opportunities) เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหน่วยงานในท้องถิ่นได้เล็งเห็นความสำคัญต่อภาคเกษตรเพิ่มมากขึ้น และการสนับสนุนความรู้และบริการทางด้านวิชาการจากสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เป็นต้น

อุปสรรค (Threats) ราคาผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดมีราคาค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับต้นทุนในการผลิต โดยเฉพาะปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่จำเป็นมีราคาสูงขึ้น เช่น ปุ๋ยเคมี ค่าน้ำมัน เป็นต้น รวมถึงการแข่งขันระหว่างกลุ่มวิสาหกิจสูงและมีคู่แข่งภายนอกสูง และปัจจุบันค่าครองชีพมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งจากสภาพเศรษฐกิจและปัญหาวิกฤติโรคระบาด Covid-19

แนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน และควรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และควรรวมตัวกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งและสร้างอำนาจต่อรองต่อผู้บริโภค ผ่านการยอมรับเครื่องมือในการบริหารจัดการต้นทุนการผลิต คือ การเตรียมพร้อมและยอมรับการนำระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพมาใช้

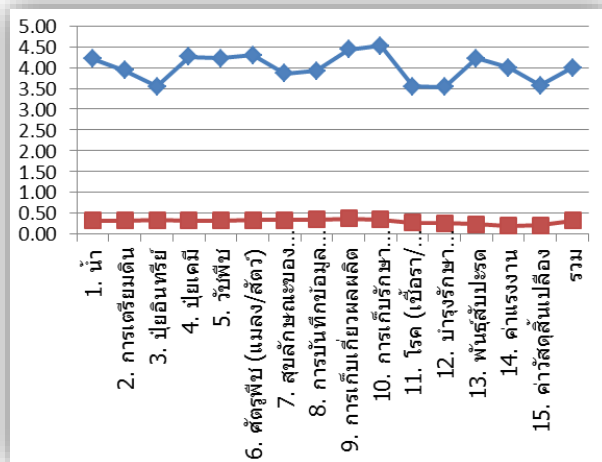
2. ความพร้อมในการยอมรับระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดมีความพร้อมในการยอมรับระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านการการรับรู้ประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 3.70) ด้านการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลต้นทุนในอดีตและปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย 3.32) และด้านวัตถุประสงค์การทำบัญชี (ค่าเฉลี่ย 3.32) ตามลำดับ จากผลการประเมินดังนี้

ตาราง 1 ความพร้อมในการยอมรับระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ

ความพร้อมในการยอมรับระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ		ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการการรับรู้ประโยชน์	3.70	0.725	ปานกลาง
2.	ด้านการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลต้นทุนในอดีตและปัจจุบัน	3.32	0.683	ปานกลาง
3.	ด้านวัตถุประสงค์การทำบัญชี	3.32	0.073	ปานกลาง
รวม		3.28	0.699	ปานกลาง

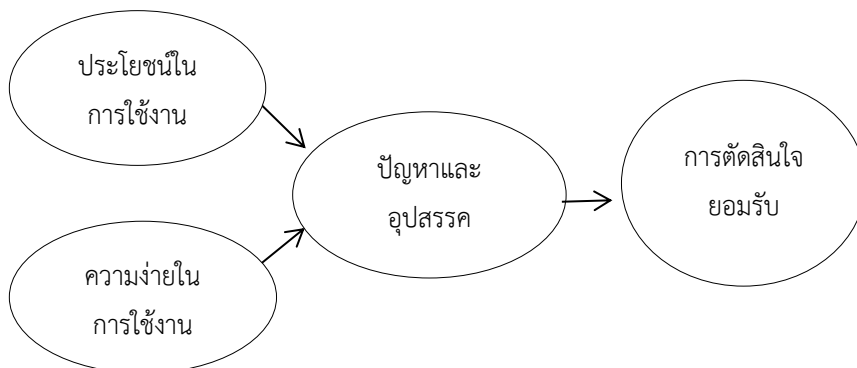
3. ความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการทางด้านการเกษตร พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดมีระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการทางด้านการเกษตรอยู่ในระดับมาก และพบว่าความรู้ความเข้าใจในการเพาะปลูกและกระบวนการจัดการทางด้านการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันในทุกด้าน ทั้งนี้กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดมีระดับความรู้ความเข้าใจด้านการเก็บเกี่ยว

ผลผลิตมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.34) ส่วนระดับความรู้ความเข้าใจด้านบำรุงรักษาเครื่องจักร/ค่าเสื่อมราคามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.53) จากผลการประเมินดังนี้

ภาพ 2 ความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการทางด้านการเกษตร

4. กระบวนการตัดสินใจยอมรับในการใช้งานระบบบัญชี มี 4 ขั้นตอนได้แก่ 1) พิจารณาจากประโยชน์ในการใช้งานระบบบัญชี นำมาสู่การพิจารณาถึง 2) ความยากหรือง่ายในการใช้งานระบบบัญชี และ 3) หากนาระบบบัญชีมาใช้แล้วจะก่อเกิดปัญหาและอุปสรรคอย่างไรต่อเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด และนำมาซึ่ง 4) การตัดสินใจยอมรับในการใช้งานระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพ 3 กระบวนการตัดสินใจยอมรับในการใช้งานระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ

สรุปและอภิปรายผล

1. การประเมินศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด พบว่า ศักยภาพของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด มีจุดแข็งคือ มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการเพาะปลูกและการผลิตสับปะรดหวาน จุดอ่อนคือ ผลผลิตยังไม่ได้รับการยอมรับจากลูกค้าและนักท่องเที่ยว โอกาสคือ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และอุปสรรคคือ มีการแข่งขันระหว่างกลุ่มวิสาหกิจและมีคู่แข่งชั้นสูง จากประเด็นนี้กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดควรทราบศักยภาพของตนเองและพิจารณาร่วมกันเพื่อดำเนินการแก้ไข ส่งเสริม และปรับปรุงเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในของกลุ่ม ได้แก่ ทักษะความรู้ความสามารถของบุคลากรด้านการผลิต การตลาด การเงิน พยายามปรับปรุงและ

พัฒนาศักยภาพของกลุ่มอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่ศักยภาพที่มีและเป็นจุดเด่นของกลุ่มมาพัฒนาและต่อยอด ขณะเดียวกัน สิ่งที่เป็นจุดอ่อนก็ควรปรับปรุงและพัฒนา มีการสร้างการมีส่วนร่วมให้ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการพัฒนานตนเองลง ไปพร้อมกันทั้งในด้านการวางแผน การลงมือปฏิบัติและการติดตาม สอดคล้องกับการศึกษาโดยอาศัยแนวคิดการ วิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT) ของนันทิยา หุตานุวัตร และคณะ (2552) ในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรคของกลุ่มเกษตรกร พบว่า จุดแข็งของกลุ่มเกษตรกรที่สำคัญ คือ กลุ่มมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการ ผลิต การตลาด การแปรรูปสินค้า การประชาสัมพันธ์ และการจัดการบัญชีของกลุ่ม สินค้าได้มีการรับรองมาตรฐาน และตรวจสอบคุณภาพของสินค้าและสินค้าเกษตรมีความต้องการในระดับประเทศ ด้านโอกาสที่สำคัญ คือ กลุ่ม เกษตรกรมีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือด้านความรู้ในเรื่องต่าง ๆ แก่กลุ่มเกษตรกร และตลาดสินค้ามีความ หลากหลายและรองรับสินค้าเกษตรของกลุ่ม แต่กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมยังมีจุดอ่อนที่สำคัญ คือ กลุ่มเกษตรกรยังไม่ สามารถผลิตสินค้าในปริมาณที่มากและมีอุปสรรคที่สำคัญ คือ กลุ่มเกษตรกรมีคู่แข่งทางการตลาดจำนวนมาก และ งานวิจัยของกับงานวิจัยของ กาญจนา สุระ (2551) ที่เน้นการเพิ่มศักยภาพของคนในชุมชนเพื่อยกระดับเศรษฐกิจและ สังคมของชุมชนโดยการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้สามารถบริหารจัดการการดำเนินงานเกี่ยวกับเศรษฐกิจและ สังคมของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนาศักยภาพ คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน และควร ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และควรรวมตัวกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งและสร้างอำนาจต่อรองต่อผู้บริโภค เนื่องจากปัจจัยส่งเสริมและท้าทายการต่อยอดภาคการเกษตรให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ ประกอบไปด้วย การ ดำเนินงาน ความต้องการของตลาด อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน กลยุทธ์ โครงสร้าง และการแข่งขัน การ สนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐบาล เพื่อผลักดันศักยภาพของชุมชนในแต่ละแห่ง เพื่อทราบแนวทางในการต่อยอดภาค การเกษตรของชุมชนนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ซึ่งก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นและก่อให้เกิดประสิทธิภาพการผลิต เพิ่มขึ้นผ่านการลดต้นทุนที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ กาญจนา สุระ (2562) พบว่าศักยภาพและแนวทางการ พัฒนาศักยภาพการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ควรแนวทางการต่อยอดการเกษตรให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ และสาธารณะคือ พัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ผู้นำควรมีความเข้มแข็งและมุ่งมั่นในการพัฒนาต่อยอดสินค้า เกษตร ควรมีความรู้เรื่องทรัพย์สินทางปัญญาและสร้างความร่วมมือด้วยกันในการพัฒนาและต่อยอดสินค้าให้เกิด ประโยชน์เชิงพาณิชย์ และสอดคล้องกับฐานันท์ ตั้งรุจิกุล (2560) พบว่า การจัดการที่ดีของวิสาหกิจชุมชน สิ่งสำคัญ ในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ประสบผลสำเร็จและสามารถยืนหยัดต่อไปได้นั้นจำเป็นต้องศึกษาบริบทและ สภาวะการณ์ของวิสาหกิจชุมชนในเรื่องของจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค ที่เกิดขึ้นของวิสาหกิจชุมชนตลอดจน การศึกษาแนวทางพัฒนากลุ่มหรือวิสาหกิจชุมชน การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของ วิสาหกิจชุมชน และให้วิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรอื่น ๆ ในการดำเนินการให้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นที่แท้จริงของวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดมีระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการทางด้านการเกษตรและการ เพาะปลูกอยู่ในระดับมาก เนื่องจากส่วนใหญ่กลุ่มเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการทางด้านการ เกษตรและสามารถถ่ายทอดให้กับลูกหลานสามารถดำเนินการเพาะปลูกสับปะรดได้ สามารถวางแผนการ เพาะปลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านความรู้ความเข้าใจด้านการวางแผนก่อนการเพาะปลูก ระหว่างเพาะปลูก การ เก็บเกี่ยวผลผลิต และการเก็บรักษาผลผลิตด้วย แต่ในนี้ความรู้ความเข้าใจด้านการเกษตรจะต้องสอดคล้องกับ สถานการณ์ในปัจจุบัน ที่เกษตรกรจะต้องมีการปรับตัวอย่างต่อเนื่องและมีการพัฒนาศักยภาพต่อไปในระดับมากจน ไปถึงระดับมากที่สุดได้ จะทำให้เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดกลายเป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีคุณภาพได้ในอนาคตสอดคล้อง กับงานวิจัยของชัยรัตน์ นทีประสิทธิ์พร และ ฌกานต์ อนุกุลวรธกะ (2562) พบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจ

กระบวนการจัดการทางด้านการเกษตรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.05 และพบว่าความรู้ความเข้าใจในแต่ละด้านของกลุ่มเกษตรกรชุมชนในแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่ากลุ่มเกษตรกรชุมชนมีระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการดินและน้ำมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.33 ส่วนระดับความรู้ความเข้าใจด้านเครื่องจักรทางการเกษตรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 2.82

3. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดมีระดับความพร้อมในการยอมรับระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เนื่องจากเกษตรกรได้เล็งเห็นความสำคัญของการจดบันทึกข้อมูลรายรับและรายจ่ายเกี่ยวกับต้นทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อใช้ข้อมูลนี้ในการวางแผนการสร้างรายได้และควบคุมการใช้จ่ายเงิน แม้ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการจัดทำบัญชีแก่เกษตรกรอย่างเต็มที่และให้ความร่วมมือในการเข้ารับการอบรม แต่ก็ยังพบว่ามีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีการทำบัญชีอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเกษตรกรผู้ทำบัญชีทุกรายตระหนักถึงประโยชน์ของการจัดทำบัญชีและมีการใช้ข้อมูลบัญชีในการวางแผนและจัดการการเงินของครอบครัวและการพัฒนาการประกอบอาชีพตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ มณีมัย และคณะ (2561) พบว่า เกษตรกรเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จัดทำบัญชีและนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนทางการเงินตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปัญหาสำคัญคือเกษตรกรยังมีความรู้และความสามารถไม่เพียงพอในการจัดทำบัญชี อีกทั้งยังไม่ตระหนักถึงประโยชน์ของการจัดทำบัญชีอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ (2554) ศึกษาพบว่า รายได้ส่งผลต่อปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรตัดสินใจจัดทำบัญชี

4. กระบวนการตัดสินใจยอมรับในการใช้งานระบบบัญชีของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด มี 4 ขั้นตอนได้แก่ 1. พิจารณาจากประโยชน์ในการใช้งานระบบบัญชี นำมาสู่การพิจารณาถึง 2. ความยากหรือง่ายในการใช้งานระบบบัญชี และ 3. หากนำระบบบัญชีมาใช้แล้วจะก่อเกิดปัญหาและอุปสรรคอย่างไรต่อเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด และนำมาซึ่ง 4. การตัดสินใจยอมรับในการใช้งานระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจยอมรับในการใช้งานระบบบัญชี เกิดจากกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดมีการพิจารณาองค์ความรู้เดิม มาประกอบการตัดสินใจที่จะใช้ระบบบัญชี ว่ากลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดจะใช้ระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพเมื่อไรและกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดจะมีแนวโน้มการใช้งานอย่างไร หากนำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพมาใช้และจะก่อให้เกิดการสร้างการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้งาน (Perceived Usefulness) และการรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้งาน ผ่านการพิจารณาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นซึ่งส่งผลต่อทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน (Attitude toward Using) ทำให้เกิดความพร้อมในการใช้งานระบบบัญชีต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์วิวัฒน์ มะณีวงศ์ (2563) เกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าวมีการพิจารณาจากปัญหาและอุปสรรคตลอดจนความยากหรือง่ายในการใช้งานระบบบัญชี เปรียบเทียบกับประโยชน์ในการใช้งานระบบบัญชี นำมาสู่การตัดสินใจยอมรับหรือไม่ยอมรับการใช้งานระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Davis, F. D. (1989) ว่าด้วยแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model : TAM)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา เป็นต้น ควรเข้าไปจัดทำแผนการอบรมและสร้างอาสาสมัครในชุมชนเพื่อให้คำแนะนำ ติดตาม และคอยดูแลควบคุม และการส่งเสริมให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพและบัญชีครัวเรือน

2. ผู้นำชุมชนควรเสริมสร้างองค์ความรู้ในเรื่องบัญชีให้กับประชาชนในชุมชน และสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นความสนใจ เช่น ยุวชนดีเด่นด้านการออม บัญชีอาสา หรือ เกษตรกรตัวอย่าง เป็นต้น

3. ดำเนินการผลักดันให้มีระบบการติดตามและระบบให้คำปรึกษาด้านการจัดทำบัญชีที่มีประสิทธิภาพด้วยการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานและสถาบันทางการศึกษาในพื้นที่ให้ดำเนินการทำหน้าที่พี่เลี้ยงและที่ปรึกษาเป็นเชิงภาคีเครือข่ายในการติดตามการจัดทำบัญชีของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดอย่างต่อเนื่อง

4. ส่งเสริมและสนับสนุนนักบัญชีอาสาชุดใหม่ผ่านการจัดโครงการการสร้างความรู้ความเข้าใจไปยังเยาวชนรุ่นใหม่ เช่น บุตรหลาน เด็กรุ่นใหม่ในชุมชน เป็นต้น เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นผู้จัดทำบัญชี สนับสนุน และคอยกำกับดูแลเกษตรกร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรให้ความสำคัญต่อการติดตามประสิทธิภาพการนำระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพไปใช้และดำเนินการพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและความตั้งใจในการใช้ระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพโดยการประยุกต์ใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Models: SEM) วิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคของการนำระบบบัญชึ้นั้นไปใช้อย่างต่อเนื่อง และเป็นการเพิ่มกำลังการแข่งขันผ่านการใช้เทคโนโลยีทางการบัญชีและการวางแผนกำลังบุคลากรทางการเกษตรผ่านการบันทึกกับบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีที่ได้ให้การสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณและขอขอบคุณกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมถึงหน่วยงานภาคีต่าง ๆ ที่ได้ร่วมกันขับเคลื่อนโครงการพัฒนาชุมชนในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2563). *ลงพื้นที่ทำหรือผู้ประกอบการ บริษัท สามร้อยยอด จำกัด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. วารสารเศรษฐกิจการเกษตร. 65(758), 49.
- กาญจนา สุระ. (2551). *การจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ต่อการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของภาคชนบทและชุมชนเมืองจังหวัดเชียงใหม่*. (รายงานผลการวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- กาญจนา สุระ. (2562). *การพัฒนาศักยภาพเพื่อต่อยอดภาคการเกษตรให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะกรณีศึกษา ชุมชนเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่*. วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 1(1): 1-11.
- ภิรตา ยี่สุนแซม. (2562). *การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบัญชีโดยการประยุกต์ใช้แนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มเกษตรกรรวมใจพอเพียง ตำบลห่อแล อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่*. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2563). *คู่มือระบบบัญชีสหกรณ์การเกษตร*. ค้นเมื่อ 20 เมษายน 2563, จาก https://www.cad.go.th/ewt_dl_link.php?nid=35047&filename=accounting_system.
- กองบรรณาธิการ สำนักมาตรฐานการศึกษา. (2545). *ชุดวิชาการวิจัยชุมชน*. นนทบุรี: บริษัท เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด, 74-78.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด, 50-55.
- ขวัญฤดี ตันตระกูล. (2551). *แนวทางการพัฒนาธุรกิจชุมชน*. วารสารการพัฒนาท้องถิ่น. 3(1) : มิถุนายน-กันยายน 2551.

- ชัยรัตน์ นทีประสิทธิ์พร และ ณกานต์ อนุกุลวรรธนะ. (2562). *แนวทางในการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรชุมชนสุวิสาหกิจชุมชนเกษตร จังหวัดเชียงใหม่*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์น. ตุลาคม 2562-ธันวาคม 2562. 13(4), 10-26.
- จันทร์แรม เรือนแป้น และดวงกมล อัครมาศ. (2555). *ศักยภาพของชุมชนในพื้นที่ ตำบลโคกโคเค็มในการจัดการการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแบบพึ่งตนเอง*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์; กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ฐานันท์ ตั้งจุฑา และคณิดา ไกรสันติ. (2560). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านลานไทร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา*. การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 8, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. 22 มิถุนายน 2560.
- ธนากรเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2548). *คำชี้แจงและวิธีปฏิบัติโครงการครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน*. กรุงเทพฯ: ธนากรเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.
- ธนาวิทย์ บัวฝ้าย. (2553). *ธุรกิจชุมชน : แนวทางในการพัฒนาชุมชน*. ค้นเมื่อ 20 เมษายน 2563, จาก <http://www.hu.ac.th/academic/article/Mk/Business%20community.html>.
- นภาพร ลิขิตวงศ์จร. (2550). *บัญชีครัวเรือน: เครื่องมือสู่เศรษฐกิจพอเพียง*. วารสารศูนย์บริการวิชาการ, 3.
- นันทิยา หุตานุวัตร และคณะ. (2552). *SWOT การวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจชุมชน มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา*. สืบค้นวันที่ 11 มกราคม 2562, จาก www.jited.blogspot.com.
- วาริพิน มงคลสมัย. (2551). *การจัดการความรู้ทางบัญชีเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการผลิตผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งสีทองของกลุ่มเกษตรกรบ้านเหมืองแก้ว ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- รายงานภาวการณ์ผลิตพืช จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2558). *แผนพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (พ.ศ.2561-พ.ศ. 2564)*. สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 18.
- พิมพ์ปวีณ์ มะณีวงศ์. (2563). *การตัดสินใจยอมรับระบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพกับการยกระดับศักยภาพของเกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน. 26 (4): 69.
- ไพศาล เนาวะวาทอง. (2551). *การจัดการชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา: หมู่บ้านคำปลาหลาย ตำบลบ้านดง อำเภอบุหล่ง จังหวัดขอนแก่น*. สารนิพนธ์คณะพัฒนาศักดิ์และสิ่งแวดล้อม; กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประยูร อิมิวัตร และคณะ. (2561). *ท้องถิ่นอภิวัด : นวัตกรรมจัดการชุมชนตำบลห้วยม อำเภอนา จังหวัด เชียงราย*. วารสารการบริหารปกครอง (Governance Journal). 7(2):173-193.
- ปาริชาติ มณีมีชัย ชลันธร ศรีธรรมโชติ ภัทรพล วรรณราช และระวีวรรณ สุขพิลาภ. (2561). *การจัดทำบัญชีครัวเรือนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา เกษตรกรในพื้นที่โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง*. วารสารพัฒนาศักดิ์, 20(2): 17-33.
- ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์. (2554). *การพัฒนาแบบบัญชีสำหรับกลุ่มผู้ผลิตโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดอุบลราชธานี*. กรุงเทพฯ : คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ศิริประภา ศรีวิโรจน์. (2553). *สภาพปัญหาและการติดตามประเมินโครงการจัดทำบัญชีครัวเรือน*. กรุงเทพฯ: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด. (2563). *โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายองค์ความรู้ KBO (Knowledge-Based OTOP) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. กลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.

สำนักงานวิจัยการเกษตร. (2562). *สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้ม ปี 2563*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 104.

อังคณา ประเสริฐศรี ธนาวุฒิ พิมพ์กิติ และกาญจนา ผลาผล. (2555). *ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน : กรณีศึกษาเกษตรกรในอำเภอเขาชะเมา จังหวัดจันทบุรี*. ค้นเมื่อ 22 เมษายน 2563, จาก <http://www.repository.rmutto.ac.th/xml:io/handle>.

Davis, F. D. (1989, September). Perceived usefulness, perceived ease of use and user acceptance of information technology. *Management Information Systems Research Center, University of Minnesota*, 13(3), pp.319-340.

Porter, M. E. (1980). *Competitive Strategy*. New York: The Free Press.

Kaplan & Norton. (2008). *The execution premium: Linking strategy to operations for competitive advantage*. Boston, Mass: Harvard Business School Press.

Waterman, R. H. ; Peters, T. J. & Phillips, J. R. (1980). *Structure is not organization*. *Business Horizons*. 23(3), 14-26.